

ORATIO

AD SALMANTICENSEM ACADEMIAM

HABITA

AB

Emmanuel Sanchez Loxano,

Doctore Medico

et ling. latin. publico professore.

XV KALEND. NOV.

MDCCCLII.

SALMANTICAE:

APUD IOANN. VALLEGERA TYP. UNIV.

primae opinionis aliam omnino fa-
 cem v. **ORATIO**

AD SALMANTICENSIS ACADEMIAM

HABITA

AB

Emmanuel Sanchez Lorenzo,

Doctor Medico

et Ling. Lat. Publico Professori

XV KALEND. NOV.

MDCCLII.

SALMANTICAE

APUD IOANN. VALLEGERA TYP. UNIV.

Et si omnes, qui se alicuius honestioris disciplinae studio addixerunt, praecipuum quemdam veritatis amorem prae se ferant; plurimi tamen quovis tempore extitere, qui magno rei litterariae incommodo à via declinarent, multis clarissimorum virorum exemplis, ac doctrinis patet facta, ac commostrata. Fortuna-

IV

tiores mihi videntur caeterae artes, quae ad vitae usum spectant, cum tenaciores esse soleant, si illud semel arripuerint, eius quod rectum est, ac proposito suo maxime congruens. Non enim agricola cultum deserit, si quem expertus est aptiorem frugibus producendis; nec miles cuius rei ope superior evasit in praelio, facile obliviscitur. Id non aliunde forte evenire crediderim, nisi quia hos egestas, et periculum satis admonent, ut ab errore caveant, utque praestantiam rerum ex usu et commoditate ipsarum, non ex cuiusvis arbitrio diiudicent. Illis vero quibus litterarum gloria cordi est, (certe esse debet) saepe

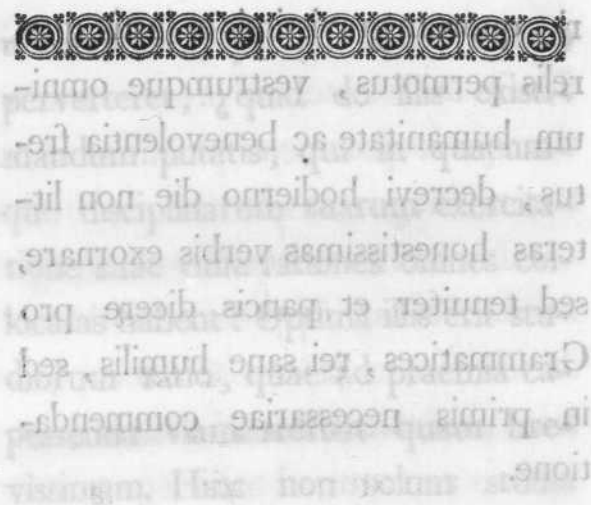
alieno ingenio sit indulgendum, unde fit ut scientes ac prudentes non numquam pro rectis prava consecutentur, atque amplectantur.

Nulla honestiori ratione ab ignoratae artis culpa se olim defendit clarissimus noster Comicus, palam professus plures se fecisse fabulas, non tam ad artis leges, quas probe norat, accommodatas, quam ad ignari vulgi palatum, qui eisdem pretium statuebat. Quod si in ea arte, quae ita à negotio avocatur, ut si quis paulo illius studiosior extiterit, non modo rei familiaris curam abiiciat, sed omnem fere vitae cultum plerumque negligat, tantum adhuc cupiditas valuit, ut egregi-

um animum, ipsisque Musis natum
 perverteret, & quid de illis existi-
 mandum putatis, qui in quacum-
 que disciplinarum suarum exercita-
 tione suae vitae rationes omnes col-
 locatas habent? Optima illis erit stu-
 diorum ratio, quae ad praemia ca-
 pessa viam sternat quam bre-
 vissimam. Hinc non solum studia
 ipsa nimis properata, sed et prae-
 iudiciis quibuslibet inservientia.
 Quid enim aliud causae esse
 dicemus cur usque adeo adolescen-
 tibus nostris sordeant artes, quae
 ad humanitatem expoliendam per-
 tinent, ut nec purum quidem ac-
 castum sermonem omnino curent?
 Dolent id sapientissimi quique vi-

VII

ri, quorum gravissimis et justis querelis permotus, vestrumque omnium humanitate ac benevolentia fretus, decrevi hodierno die non literas honestissimas verbis exornare, sed tenuiter et paucis dicere pro Grammatices, rei sane humilis, sed in primis necessariae commendatione.

Odiosum olim fuit prudentioribus quibusdam viris Grammatices nomen; cum videlicet eius laudis emulatores uni linguae latinae intenti, omne suum tempus non sine peracerba animorum offensione, impenderent disputationibus innumeris, quae artem ex se simplicissi-

IX

mam non tam illustrando amplificarent, quam incertam et obscuram redderent. Ast iidem illi, quibus tantopere inuisa fuit stulta vanissimorum hominum loquacitas, purum atque emendatum sermonem perpetuo excolebant, qui sine subtiliori litterarum consideratione nequit comparari. Nec enim ad rectum usum patriae linguae sat est consuetudo sermonis quotidiani, ac domestici, lectione optimorum librorum confirmata, nisi artis quoque doctrina imbuti ad illa expendenda acre iudicium adferamus. Saepe enim abusus pro consuetudine obrepit, fallitque etiam oculatissimos, nedum puerulos imprudentes,

qui ne malè in dicendo adsuescant, sedulo cavere debemus, quando quidem nulla tenellae aetatis tam minima deviatio est, quae errores longissimos non sit aliquando effectura. Itaque sapientissimi institutores nec in ipso nutricis sinu quidquam infantulo propositum, oblatumve volunt, quod postea emendandum sit, ac dediscendum. Si autem tantam curam sapientissimi viri adhibendam censuerunt in illis removendis, quae etiam casu obiecta rectae institutioni obesse poterant, quanto studio erit nobis enitendum ne male perceptam habeamus artem, quae oculorum instar est in omni genere litterarum? Quod mu-

nus Grammaticae, nisi qui nihil omnino accurate didicerit, arbitror denegaturum esse neminem. Haec namque sermonis artificium exponens, purum illum ab omnique vitio remotum conservat; quoque pacto ex consuetudine recte loquentium, cuiusque verbi vim addiscamus, ostendit.

Qui vero haec utpote pueris tradi solita exilia et nullius pretii existimat, in errore gravissimo versatur; plurima pueris utenda largimur, quae viri graves non contemnant. Sed ut parva sint; quid, si illa quae summa putantur absque his haberi non possunt? Si horum cultu neglecto nullus honos,

nulla dignitas constare possit altioribus illis disciplinis? Nam quemadmodum ad aedes amplas et magnificas extruendas parum confert exemplar elegantiori artificis penicillo descriptum, si fabri manus desideretur ad rudem materiem dolandam ac perpoliendam; sic absque recto orationis usu, quem Grammatica praestat, nihil laude dignum adsequetur orator, nihil efficiet assiduus Philosophorum labor. Atque ut huic rei inhaeream, quae propius ad hanc nostram accedit quotidianam exercitationem; quodnam esse arbitramini quacumque de re philosophantis munus? Nempe in rebus perceptis comparandis ratio-

XIII

nem inire similem illi, quam in pertractanda quantitate Mathematici servant. Mathematicorum autem mirabiles progressus, quibus scientiae praeclarissimae fines auxerunt, dignitatemque amplificarunt, solerti signorum usui tamquam propriae cuiusdam Grammaticae magna ex parte omnes adscribunt. Nec dubitari potest quin et reliquae scientiae propius ad Matheseos laudem accederent, si parem, quod opus fuit, industriam, ac diligentiam adhibuisent in rectae ac propriae locutionis arte constituenda ac perficienda.

Magnum id profectò est, et quod singulari, ac precipua quadam difficultate non vacet; propterea quod

XIV

non sicut Mathesis reliquae scientiae non ex se constantem sensibusque subiectam intueantur, sed in multa versentur rerum varietate, quarum subtilior, et fugax natura facile elabitur, atque ex mentis ipsius oculis evanescit. Nulla foret cogitationum nostrarum recordatio nisi vocabulis devinctae, atque colligatae, speciem et quasi vestem induerent, qua et conspici possent et prehendi. Quidquid itaque paulo à sensu remotius nobis cognitum, atque perspectum est, à solo sermone habet naturam tractabilem, qua possit memoria retineri, ut mentis acies in eo exerceatur.

Verum quis non ex eo effici

intelligat, nec rei quidem quae menti ante oculos obversari videtur, quamque sibi examinandam proponit, satis illum esse conscium, qui recte loquendi artificium ignorat? Maior profecto quam vulgo creditur in scientia rerum comparanda Grammaticae ratio habenda est, sine cuius subsidio debilis ac manca Philosophia opus suum perficere nequeat. Illius tamen amicam opem Grammatica vicissim imporat; ex utriusque stamine contextus esse debet filus, qui rationis vestigia regat; discidiumque illud, quod Cicero queritur inter sapienter sentiendi et ornate dicendi scientiam factum multo magis absurdum et

reprehendendum videtur, si artem quoque recte loquendi separet, optandumque sane est ne alii nos sapere, alii loqui docerent, vel saltem ut qui alterutrum facit, utrumque possit.

Non enim puerorum memoria tantum, sed et ratio in hoc quoque litterarum genere exercenda est. Aetas illa si commode prudenterque tractetur ad iudicandum valet: nam cum ad ludum accedit litteris erudienda, plurima habet iam ex usu percepta, quae ubi opus est, ad consuetudinem quotidiani, ac domestici sermonis eloquitur non inepte. Per exempla itaque ipsis familiaria primo pueri de-

XVII

ducendi sunt, brevibusque interrogationibus urgendi, ut quae de re, quidque de ea dixerint, ipsi per se cognoscant et proferant; sic orationis vim, quae tota in iudicio effe-
 rendo consistit, nullo etiam mostrante, perspiciunt. Nec vero est cur expectemus ut à Dialecticis edoceantur quid sit iudicium, quid propositio, quae utriusque quasi partes cum res ex se perfacilis intellectu ita eo loci necessaria sit, ut hac praetermissa, nulla tradi possint accuratae locutionis praecepta. Vocum enim illa in certas clases partitio, cui tamquam fundamento ars universa enitur, ab ipsarum munere et officio pendet, quod qui finem

XVIII

orationis ignorat profecto numquam adsequetur. Huc omnes observationes referendae: hinc causa et ratio petenda legum, quibus nominum, ac verborum variatio obstringitur; hinc ediscendum quae voces se socias rerum vocabulis, seu nominibus accommodent, et eisdem congruant, ipsisque aut verbo subseruiant, unamque quasi rem cum alterutro faciant.

Quae in universum praecipuntur obscura sunt, ni observatio praecesserit: huic mature adolescentibus assuescant, ut praecipua cito ac dilucide percipiant, fidelesque teneant. Qui in patria lingua ita se exercuerit adolescens, animadver-

XIX

tet collocandorum verborum duplicem esse rationem; simplicem alteram et artis propriam, quam Grammatici commenti non sunt, sed multa optimorum auctorum lectione ordini, quem mens secuta est in iudicando, consentaneam deprehenderunt: alteram elegantiore, brevitate, concinnitate, ornatu quoque nonnumquam commendabilem. Ludibrium deberet auditoribus, qui prima illa nedum in dicendo, sed in vulgari sermone uteretur, verum addiscenti necessaria est tamquam regula ad quam elegantiores dicendi modi ex linguae indole referendi sunt. Haec collocatio seu constructio paucis contenta est legibus,

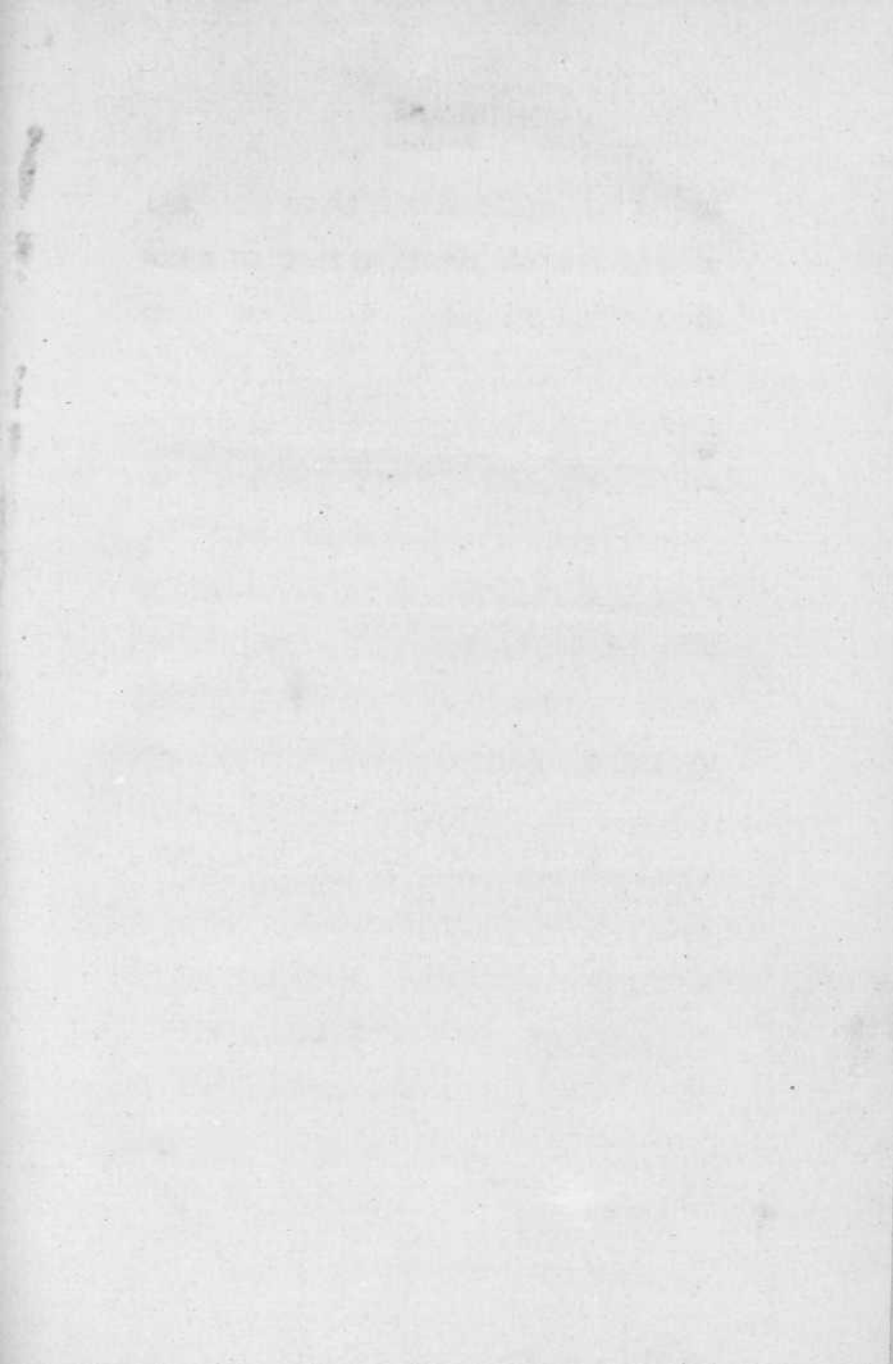
à quibus dum consuetudo elegantioris brevitatis amans declinat, multa quae efferenda videbantur praetermissit; nonnulla addidit, simplicissimumque illum ordinem invertit.

Et quamquam haec non consilio sed pro animi impetu inducta fuerint, cum tamen qui loquebantur, ea, quae dicebant, vellent ab aliis intelligi, non adeo à consueta linguae indole recesserunt, quin possint ad eam ratione certa revocari. Hanc non adsecuti Grammatici, infinitam illam atque implicatissimam adpararunt praeceptorum struem, qua ingenia quoque vivida, nec invito Apoline nata obruerentur. Huic malo qua ratione

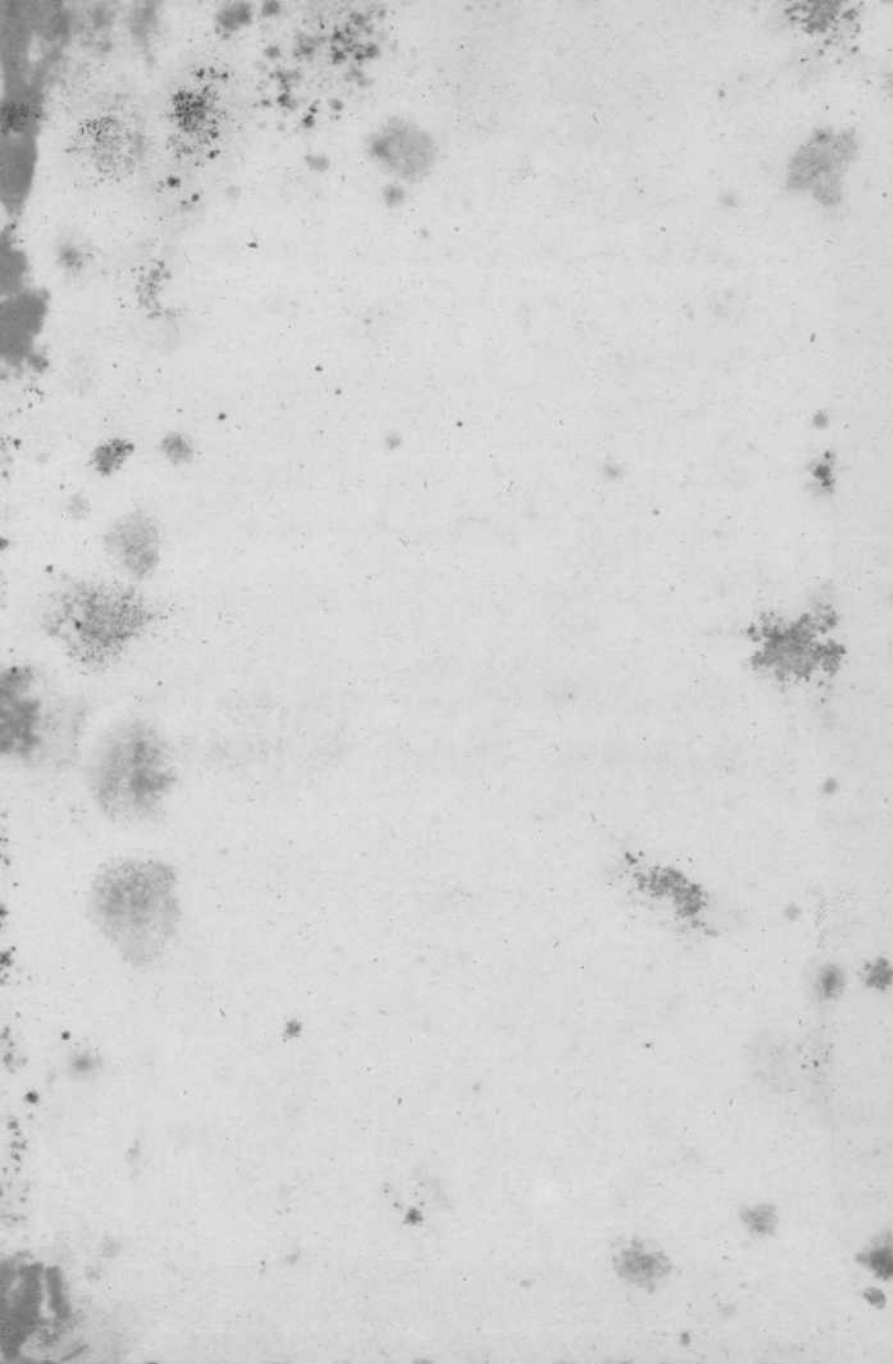
mederi possit, post Sanctium, et
 alios viros eruditos, quibus in hac
 disquisitione Philosophia praeluxit,
 arbitror exposuisse. Quare nihil am-
 plius addam; eos tantum qui vel ma-
 lè ea edocti fuere, vel ipsi intem-
 pestive manum ferulae subduxerunt,
 moneam et hortor, omnibus ut ani-
 mi viribus contendant, atque pri-
 mae adolescentiae damna rependant;
 neve patiantur suum animum moles-
 tia ulla frangi, neve ignavia ab eius
 artis studio deterreri, quae ut delec-
 tationis minimum, plurimum certe
 habet utilitatis. Quidquid enim re-
 liquae artes praestant, quicumque
 ex his existunt fructus, in hacce

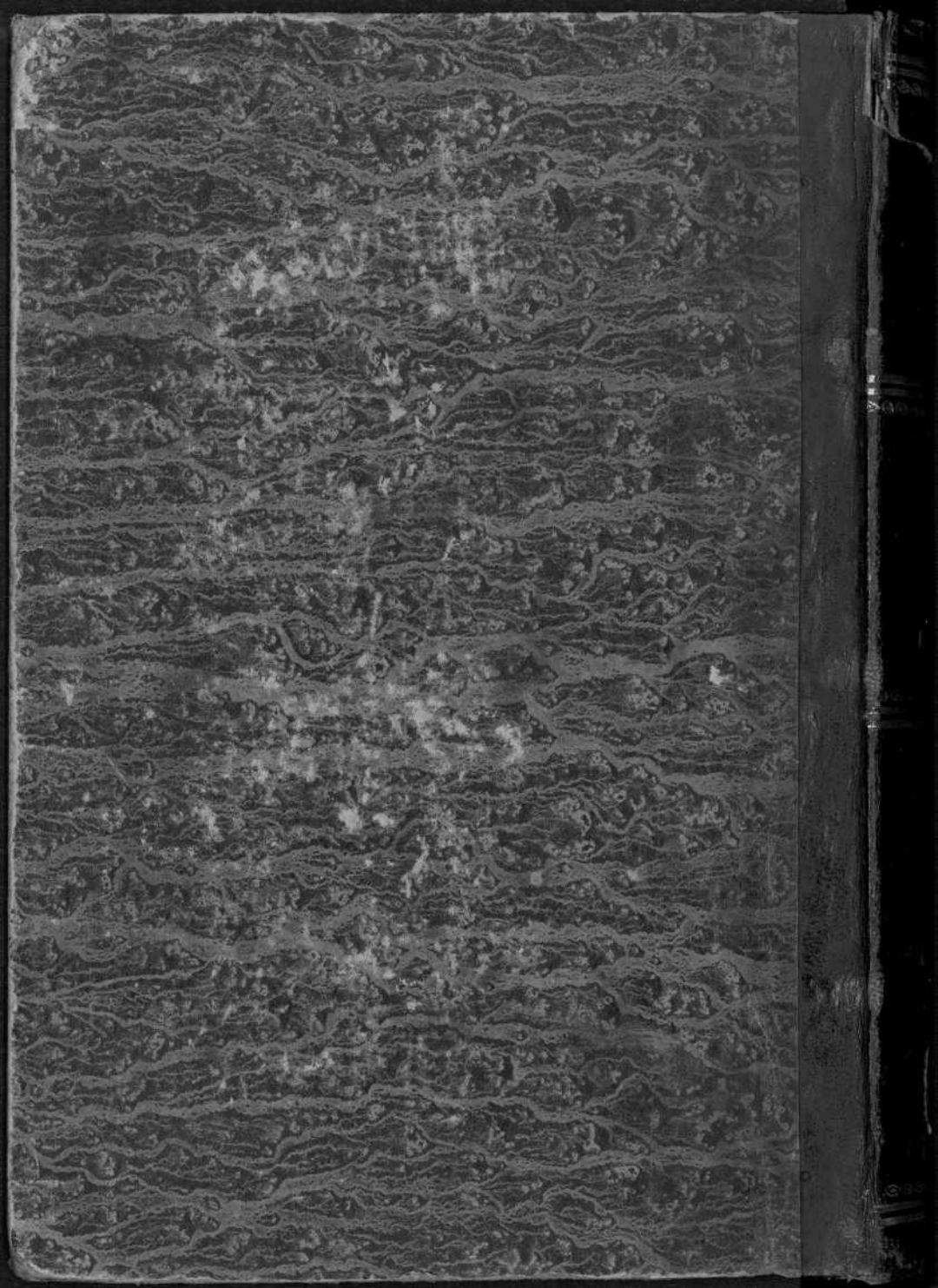
adiutrice generali caeterarum, at-
que administra omnes sine dubita-
tione continentur.

DIXI

Ms. 6176

UNIV. DE
SALAMANCA.
ORACIONES
INAUGURALES.

1825. A 1842.

84.753